

Waterveiligheidslandschappen

Probleemschets

Nederland is niet af. Grote ruimtelijke opgaven en transities kondigen zich aan, zoals aanpassen aan klimaatverandering, verduurzaming van landbouw en de energiesector en het herstel van de biodiversiteit. Maar ook de woningbouwopgave en de zorg voor voldoende en schoon (drink-)water staan in de aandacht. In het nieuwste IPCC rapport zien we dat klimaatverandering steeds sneller gaat: snellere zeespiegelstijging, intensievere neerslag en extremere perioden van warmte en droogte kondigen zich aan. Dit gaat gepaard met grote onzekerheid over hoe en wanneer impact van klimaatverandering zich zal manifesteren.

Daarom is het belangrijk om tijdig op een nieuwe manier na te denken en te werken aan een veilige en leefbare Nederlandse Delta. Met het concept waterveiligheidslandschappen zetten we een oplossingsrichting neer. In het besef dat niet alleen het klimaat op een termijn van 100 jaar verandert, maar ook onze maatschappij, zetten we de toekomstige maatschappelijke waarde centraal.

Waterveiligheid wordt gevonden in een landschap waarin verschillende functies geacommodeerd worden onder voorwaarde van bijbehorende waterveiligheid. Deze manier van denken vergroot de mogelijkheden voor functie-integratie en daarmee waarde-creatie en maakt het mogelijk om zeker optredende ontwikkelingen niet als bedreiging te zien maar als kans om het gebied waterveiliger in te richten.

Kortom, de opdracht om de Nederlandse delta leefbaar en veilig te houden vraagt om een systematische toekomstverkenning naar een duurzame ruimtelijke inrichting van ons waterveiligheidssysteem.

Waarom waterveiligheidslandschappen

De huidige overstromingsrisicobenadering, waarbij niet alleen gekeken wordt naar de kans op een overstroming maar ook naar de gevolgen ervan, biedt volop mogelijkheden om het vereiste beschermingsniveau te realiseren tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Toch is het te verwachten dat er op termijn knelpunten zullen ontstaan. De Nederlandse delta zal de effecten van klimaatverandering gaan voelen: in de stijgende zeespiegel, in veranderende afvoeren en waterstanden van de rivieren én in de gevolgen van extreem weer. Daarnaast hebben we te maken met bodemdaling en veranderende bodemligging van onze rivieren waardoor de kwetsbaarheid van onze delta, zelfs zonder verdere economische- of bevolkingsgroei, toeneemt. De sterke nadruk op preventie leidt in de huidige benadering van het toelaatbare overstromingsrisico tot steeds grotere dimensies van onze waterkeringen. Deze claim op ruimte zal steeds vaker conflicteren met andere belangen en transities, waardoor het draagvlak voor waterveiligheidsbeleid af kan nemen. Het concept van Waterveiligheidslandschappen speelt in op deze ontwikkelingen.

De essentie van waterveiligheidslandschappen

Een waterveiligheidslandschap is een gebiedsoplossing waarin aspecten ten behoeve van waterveiligheid een ruimtelijke invulling krijgen. Deze manier van denken vergroot de mogelijkheden voor functie-integratie en daarmee waarde-creatie. De manier van denken maakt het mogelijk om zeker optredende ontwikkelingen, zoals klimaatverandering, bodemdaling, economische en maatschappelijke ontwikkelingen, niet als bedreiging te zien maar als hefboom om het gebied waterveiliger in te richten. Adaptatiepaden, waarbij we ons aanpassen aan ontwikkelingen, worden transformatiepaden om een gewenste situatie te bereiken.

Essentieel in het denken over waterveiligheidslandschappen is het redeneren vanuit toekomstige maatschappelijke waarden: niet alleen de fysische omstandigheden veranderen, maar ook de maatschappij ziet er over lange termijn anders uit dan nu. Dat lijkt koffiedik dijken, en toch zijn er ook vaste waarden en tendensen die ons houvast geven in de definitie van de toekomstige waarde. Het denken en werken vanuit toekomstige waarden biedt een kapstok om andere initiatieven en nationale programma's en regionale gebiedsprogramma's te verbinden en te richten.